

Utdrag ur

KRÄKLINGBO KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2008

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Kräklingbo kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningssprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Antikvarie Eva Selin
Kalkmålningar	(Konservator Marianne Gustafsson-Belzacq)
Stenarbeten	(Stenkonservator Rebeca Kettunen)
Inventarier av trä	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av metall	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av sten	Antikvarie Rebecka Svensson
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr)
Övriga inventarier	Antikvarie Rebecka Svensson

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Gotlands fornsals arkiv, Visby

Inventering av inventarierna i Kräklingbo kyrka 2001-03, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Kräklingbo kyrkogård, utförd 1996 av antikvarie Torsten Gislestam, Gotlands fornsal.

Program med material- och arbetsbeskrivning för invändig restaurering av Kräklingbo kyrka, upprättat av arkitekt Jan Utas 2008.

Program med material- och arbetsbeskrivning för utvändigt restaurering av Kräklingbo kyrka, upprättat av arkitekt Jan Utas 2008.

Tryckta källor

Gislestam, T. Langebeks gotlandsresa 1753, Gotländskt Arkiv 1993.

Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, 1990.

Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringnings seder, 1985.

Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.

Sveriges kyrkor, Gotland bd IV:4, 1959.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.

Utas, Jan Andréasson-, Om gotländska valv, examensarbete i Arkitekturens teori och historia, Chalmers tekniska högskola, 1971.

Öhrman, R., Sockenmagasin på Gotland, Gotländskt Arkiv 1990.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
1211	Den första kända stenkyrkan på platsen invigdes. Den bestod av kor (idag korutsprång) med absid och i V ett långhus (idag kor). Långhuset var då betydligt längre än vad det är idag. Denna kyrka dekorerades invändigt dels genom en konsekrationenskrift (1211), dels av en fris i dess långhus. SvK anger att stenkyrkan föregicks av en träkyrka från 1100-talet. Vidare anger man att absidkoret tillfogades träkyrkan omkr. 1180 och att träkyrkans sista delar revs för att ge plats åt ett långhus av sten som stod invigningsklart 1211.	GK, GKM SvK
	Årtal som både Strelow och Taxuslistan anger.	SvK
t. 1200-tal	Gravhäll lagd över Margareta Buterinsdotter.	SvK
s. 1200	Triumfkrucifix, sannolikt utfört av Hejnum-mästaren (SvK). Dopfundt.	GK, SvK SvK
o. 1300	V delen av långhuset revs och ett nytt större långhus uppfördes. Samtidigt uppfördes också sakristian. De båda S portalerna stammar från denna tid. SvK anger att detta skedde omkr. 1260 under mästaren "Neo Iconicus" ledning samt att även absiden revs.	GK SvK
o. 1350	Processionskrucifix, sannolikt utfört av Ala-mästaren (har varit deponerat i Gotlands fornsal).	SvK
1300-tal	Två korbänkar, GKM anger att de målats under tidigt 1300-tal. Sanctusklocka.	SvK, GKM SvK
1400-tal	Kista, nu i Gotlands fornsal.	SvK
1500-tal	Altarskåp, utfört av Eke-mästaren.	SvK
1621	Korbänkarna byggdes om (Inskr.).	SvK
1670	Dopfundt av sandsten (Inskr.).	SvK
1686(?)	Altarskrank.	SvK
1687	Predikstolen snickrades av Visbysnickaren Jochim Sterling (Inskr.). Dopfuntslock, trol. utfört av Jochim Sterling.	GK SvK
1600-tal	Magasinsbygganden i anslutning till kyrkan uppfördes.	SvK
1700-tal	Kyrkbänkar.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
1717	Kyrkan plundrades av ryska trupper på bl.a. nattvardssilver, böcker, altarkläden och ljusstakar som förvarades på altaret, ljuskrona från predikstolen, tennskål ur dopfunten, mässkrudar samt de båda kyrkklockarna.	SvK
1740	Kyrkogården inhägnades av plank.	SvK
1745	Kyrkklockan göts av Gerhard Meyer d.y. Stockholm. Inköptes av hr Burmeister i Stockholm.	GKR SvK
1748	Predikstolen målades (Inskr.).	SvK
o. 1750	Kyrkbänkarna målades om.	SvK
1758	Nya glasfönster.	SvK
1762	Nummertavlan inköptes.	SvK
1763	Delar av träplanket som omgav kyrkogården hade bytts ut mot sten.	SvK
1763-1775	Församlingen uppmanades att riva kastalen. Av superintendenten Jöran Wallin kallad prästgården.	SvK
1767	Kyrkan vitlimmades invändigt.	SvK
1780	Carl Anders Nor(d)berg målade gardiner (muralmålningar) bakom altaret.	GKS
1784	Nya glasfönster.	SvK
1789	Brudstol (Inskr.).	SvK
1793/94	En läktare uppfördes.	SvK
1796	Tegel belades på taken fram till 1851.	SvK
1700-tal	Bekännelsepall/skiftpall.	SvK
1811	Under läktaren hade man rustkammare för Thorborgs kompani samt magasin.	SvK
1816	En bom omtalas i visitationsprotokoll, torde ha varit lagd över vägen för att förhindra vägfarare att köra förbi då gudstjänst pågick.	SvK
1820	Det medeltida altarskåpet ersattes av en ny modern altaruppsats målad av Gustaf Abraham Möller, signerad G A Möller 1820 pinxit. Det gamla skåpet förpassades till sakristian och deponerades därefter en tid i Gotlands fornsal.	GKS SvK
1827	Ljuskrona av trä, tillverkades av kronobåtsman Pehr Lütte.	SvK
1832	Nya bänkar.	SvK
1838/39	Nya glasfönster.	SvK
1859	Bänkarna målades enhetligt bruna.	SvK
1897	Ljuskrona.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
s. 1800-tal	Planterades alar på kyrkogården.	SvK
1908-10	En omfattande restaurering genomfördes under ledning av byggmästare Nils Pettersson.	GK
	– Muralmålningarna togs fram och konserverades av C. W. Pettersson.	GKM, SvK
	– Takryttaren, nygjordes efter äldre förlaga.	SvK
	– Fyrpassfönstret i sakristian togs upp, liksom långhusets V fönster.	SvK
	– I altarets relikgömma hittade man ett lökformigt träkärl, trol. ett relikvarium (nu i Gotlands fornsal).	SvK
	– Altarskåpet restaurerades av C. W. Pettersson.	SvK
	– Triumfkrucifixet restaurerades och målades.	SvK
	– Predikstolens målning restaurerades av Johan Gardelin (Inskr.).	SvK
	– Altarskrank (Inskr.).	SvK
	– 1600-talsbröstningarna togs bort från korbänkarna.	SvK
	– Nummertavlan målades, liksom brudbänken.	SvK
	– Läktaren revs.	SvK
	– Kyrkbänkarna ersattes med nya i nygotisk stil. Några av de gamla förvaras i Gotlands fornsal.	SvK
1928	Den nya kyrkogården anlades efter förslag av ark. A. Essén.	SvK
1931	Ljusarmar av mässing, gåva av kyrkliga syföreningen.	SvK
1939	En ny läktare uppfördes.	SvK
1940	Orgeln byggdes av E. A. Setterquist & Son, Örebro, SvK anger 1939.	ISO, SvK
1951	Taket lades om.	GF
1955	Ytterbelysning.	GF
1950-tal	Värme installerades.	GF
1965	Värmeinstallationen ändrades.	GF
1973	En restaurering enl. förslag av arkitekt Leif Olsson, Stockholm, genomfördes. Byggnaden stabiliserades och rengjordes invändigt.	GK
	Golvet lades om och i samband med detta gjorde grävde man ut delar av grunden, några rester av en stavkyrka återfanns emellertid inte.	GF
	Inredningen konserverades av E. Olsson med medhjälpare, dessa konserverade också portarna.	GF

ÅR	BYGGNADSDEL ETC:	REF.
	M. Korsman, Gotlands fornsal, konserverade triumfkrucifixet och altarskåpet.	GF
1982	Textilförvaringen sågs över av syföreningen på initiativ av Åsa Beijer.	GF
	En mässhake som hittats på vinden återfanns på RAÄ där den legat kvarglömd sedan 1950-talet.	GF
2002	Belysningsarmaturer på kyrkogården.	GF
2003	Ändrades textilförvaringen, i samband med detta konserverades ett antal textilier.	GF
2004	Trästaketet renoverades.	GF
	Minneslunden anlas.	GF
	Ett antal gravvårdar konserverades av Stenkultur AB.	GF

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GF	Gotlands fornsals arkiv.
GK	Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.
GKM	Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.
GKR	Rohr, I., Gotlands Kyrkklockor och Ringningsseder, 1985.
GKS	Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.
ISO	Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989: II, Linköping och Visby stift, 1990.
Inskr.	Inskrift i kyrkan
o.	omkring
s.	sent
SHM	Statens Historiska Museum
Strelow	Nilssøn Strelow, H., Cronica Guthilandorum, 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, Gotland bd IV:4, 1959.
t.	tidigt